

Копитко В.І.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та міжнародного бізнесу
Львівський інститут менеджменту

Копитко О.В.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри маркетингу
*Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Копытко Vasyl

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Management and International Business State
Lviv Institute of Management

Копытко Olha

Ph.D. in Economics,
Senior Lecturer at the Department of Marketing
*Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and
Biotechnologies Lviv*

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНОГО СЕКТОРУ АПК В СУЧАСНИХ УМОВАХ

MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR IN MODERN CONDITIONS

У статті зазначається, що розвиток аграрного сектора АПК на інноваційній основі в подальшому має відбуватись за рахунок використання нових видів техніки, нових технологій виробництва продукції, запровадження нових форм управління та організації виробництва, освоєння нових ринків та способів продажу продукції, побудові нових логістичних систем, тощо. Визначено, що управління інноваційною діяльністю в АПК проходитиме при широкому впровадженні цифрових технологій, що дозволяють отримати максимальний ефект від кожної одиниці ресурсів на основі найбільш раціонального застосування на державному та регіональному рівнях, на рівнях територіальних громад та суб'єктів господарювання посиленням зв'язків сільських товаровиробників із дорадчими службами, ЗВО, науковими установами та організаціями, що займаються інноваційними розробками.

Ключові слова: аграрний сектор, інноваційна діяльність, цифрові технології, регіональний рівень, територіальні громади, управління інноваціями, товаровиробники, дорадчі служби.

The article states that the development of the agrarian sector of the agro-industrial complex on an innovative basis in the future should take place at the expense of the use of new types of machinery, equipment, machines, tools, varieties of plants and animal breeds, new production technologies, ways of searching, accumulating, recording and transmitting information. raising the level of qualification of employees, production of new types or with new properties of agricultural products, introduction of new forms of management and organization of production, development of new markets and methods of selling products, construction of new logistics systems, etc. At the state level: there is a huge economic need for biotechnological products among producers, processors, consumers and other participants of the agro-industrial complex, as well as for scientific knowledge related to its production and commercialization. At the regional level: among the main principles that form the methods of the innovation process of the regional agricultural industry, the following should be noted: the principle of scientificity, the principle of a systemic approach, the principle of responsibility, the principle of selection and placement of personnel. At the level of territorial communities: it should be noted that the innovation process of these communities is influenced by their specific features of location, management conditions, and differences in the provision of personnel capable of successfully conducting innovative activities. Innovative activity of an agribusiness is an activity related to the search and implementation of innovations that will allow the enterprise to have advantages over other market entities, which contributed to increasing the competitiveness and efficiency of their activities. It was determined that the management of innovative activities in the agricultural sector will take place with the wide implementation of digi-

tal technologies that allow obtaining the maximum effect from each unit of resources based on the most rational application in the right place, at the right time and in the right amount at the state and regional levels and at the levels of territorial communities and economic entities by strengthening the ties of rural commodity producers with advisory services, higher education institutions, scientific institutions and organizations engaged in innovative developments.

Key words: agricultural sector, innovative activity, digital technologies, regional level, territorial communities, innovation management, product manufacturers, advisory services.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність в агропромисловому комплексі країни характеризується нестабільністю у зв'язку із вторгненням РФ в Україну. Військові дії на території нашої держави призвели до зменшення інвестиційно-інноваційної активності, що відобразило недостатньо ефективним механізмом реалізації інновацій як з боку держави, регіонів, так і господарюючих суб'єктів. Останнім часом інноваційна привабливість аграрного сектора підвищилася, але, як і раніше, інноваційній діяльності притаманні певні ризики і недостатній рівень інвестицій, що істотно обмежує інноваційну активність підприємств аграрного сектора АПК. У розвинутих країнах інноваційний розвиток аграрного сектора АПК сприяє вирішенню продовольчої безпеки та підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. У той же час багато питань інноваційного розвитку економіки АПК і його галузей в Україні, враховуючи сучасні реалії вимагають подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективного управління, функціонування, напрямків розвитку та регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору, методичних підходів до розробок та впровадження інноваційно-інвестиційних проектів та програм розвитку галузі, обґрунтування їх економічної ефективності досліджували в останні роки вітчизняні вчені-економісти: Балицька Д.О., Волосяк М.В., Гайденко О.М., Гуророва О.О., Гуроров О.І., Писаренко Т.В., Кваша Т.К., Карлюк Г.В., Кернасюк Ю.В., Лях Л.В., Мамчур В.А., Сизоненко Ю.С., Скрипник В.В., Студінська Г.Я., Сухорукова А.Л., Хилько І.І. та ін.

Формулювання завдання дослідження. Сучасний стан інноваційної діяльності в аграрній сфері характеризується нестабільністю та суперечливістю, недостатньо ефективним механізмом реалізації інновацій як з боку держави, регіонів, територіальних громад та господарюючих суб'єктів. Останнім часом інноваційна привабливість аграрного сектора підвищилася, але, як і раніше, інноваційної діяльності властиві високі ризики та недостатній рівень інвестицій, що суттєво обмежує інноваційну активність підприємств АПК (війна РФ проти України). Водночас багато питань інноваційного розвитку економіки АПК та його галузей залишаються недостатньо дослідженими. Особливо слід виділити, стосовно проблем формування та розвитку інноваційної діяльності питання обґрунтування пріоритетних напрямків та способів впровадження інновацій, визначення потреб в інноваціях аграрного сектора АПК, що і визначили вибір теми дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день неможливо забезпечити конкурентоспроможний розвиток галузей економіки без впровадження інновацій. В роботі [1, с. 11] для забезпечення ефективності інноваційного розвитку АПК

необхідно упорядкувати наявну систему законодавства та доповнити її цілою низкою документів, які б регламентували та забезпечували створення інноваційної інфраструктури, розвиток трансферу технологій, високотехнологічного виробництва, венчурні фінансування, інтеграцію науки, освіти та агровиробництва, діяльність підприємств в структурі кластерних формувань, регіональний інноваційний розвиток тощо, що актуально в умовах війни. Тому тут доцільно упорядкувати та впроваджувати вищезгадані документи, враховуючи сучасні реалії на рівні держави, регіонів, територіальних громад, що забезпечить доступ до інновацій аграрних суб'єктів господарювання, адже збитки та втрати, яких зазнав аграрний сектор України в результаті розв'язаної РФ повномасштабної війни сягнули в \$80,1 млрд. Кожен регіон, територіальна громада постраждали від цієї агресії по-різному.

У провідних країнах світу на частку нових або вдосконалених технологій, видів продукції, які відрізняються від раніше вироблених, доводиться до 80% приросту валового внутрішнього продукту, чого немає поки в нашій країні. Так, у 90-х роках минулого століття в практику розвинутих країн увійшли інтерактивні інноваційні моделі, що базуються на динамічній взаємодії всіх складових національних інноваційних систем: науково-дослідних установ, закладів вищої освіти, установ з трансфером технологій, та інших посередницьких структур, які гнучко реагують на ринкові сигнали і забезпечують комерціалізацію тих технологій, які користуються попитом [2, с. 7].

Тому Уряд бачить Україну 2030 року державою, де інновації є основою економіки та національної безпеки. І зараз для цього закладається один із наріжних каменів – Стратегія інноваційного розвитку. Вона базується на трьох принципах. Перший – це розвиток української екосистеми інновацій. Ідеться про створення умов для вільного виникнення і циркуляції ідей. Це допомога науково-дослідницьким інституціям, інноваційним стартапам та технологічним компаніям. Другий – це багатостороння державна політика підтримки інновацій: від дерегуляції до національних програм. Третій це стимулювання інновацій та розвиток технологій, які вирішують актуальні проблеми сучасності та майбутнього [3].

В аграрному секторі АПК інновації є результатом застосування у господарській практиці наукових досягнень, що виявляються у вигляді розробки нових сортів рослин, порід та видів тварин та багато іншого, що дозволяє підвищити ефективність агропромислового виробництва і особливість інновацій полягає в їх здатності підвищувати ефективність економічної діяльності. Розвиток інновацій в аграрному виробництві [4, с. 215] сприяє не тільки підтримці певного виробничого рівня, а й прискоренню прогресу, що, як правило, супроводжується підвищенням стабільності виробничого процесу,

здійсненню розширеного відтворення. Удосконалення системи управління інноваціями в агропромисловому комплексі має охоплювати весь спектр цієї діяльності в агропродовольчому секторі: від досліджень і розробок, експериментальної перевірки наукових результатів до впровадження у виробництво та оцінки ефективності. Підвищенню обґрунтованості та ефективності вжиття заходів державного впливу у сфері управління інноваційною діяльністю в агропромисловому комплексі має сприяти віднесення цієї проблеми до одного з пріоритетних напрямів наукових досліджень з аграрної проблематики. Це визначить поштовх до інтенсифікації інновацій в галузі, що дозволить прискорити науково-технічний прогрес і підвищити ефективність агропромислового виробництва.

Агровиробники, як і інші суб'єкти ринку, функціонують в умовах жорсткої конкуренції, що вимагає пошуку нових напрямів збільшення обсягів виробництва продукції, зниження її собівартості, підвищення якості продукції, диверсифікації виробництва, визначення нових більш вигідних каналів продажу сировини, можливості власної переробки, вдосконалення взаємовідносин з основними контрагентами. На підвищення ефективності в даних умовах впливає безліч факторів зовнішнього і внутрішнього порядку, одним з яких є інноваційна діяльність підприємств.

Побудова ефективної аграрної сфери України [5] в контексті національної системи стійкості можлива за умови прикладання спільних зусиль держави та громад у двох напрямках – підвищення ефективності аграрного виробництва та суттєве покращення соціально-економічних умов проживання населення в сільській місцевості. Національна система стійкості задає умови та вектори її розвитку, що вибудовує інноваційну архітектуру майбутньої моделі розвитку аграрної сфери, побудованою за принципами оптимальної секторальної структури національної економіки, глибокої переробки аграрної продукції та збільшення вартісних ланцюгів в АПК.

Запровадження інноваційної моделі розвитку аграрної сфери в умовах національної економіки може розпочатися тільки після завершення війни та антикорупційної реформи, що є передумовою до наступних кроків – щодо здійснення реалізації низки реформ, які забезпечать сприятливі умови залучення інвестицій та розвитку бізнесу. Застосування переліку інновацій – технічних, технологічних, організаційних, інституційних, маркетингових забезпечать підвищення продуктивності праці та якості аграрної продукції, збережуть та, навіть, покращать якість ґрунту, знизять загальні витрати, збільшать експортний потенціал аграріїв та підвищать загальну економічну ефективність праці у сільському господарстві; суттєво покращать соціально-економічні умови проживання в сільській місцевості, що вирішить демографічну проблему урбанізації України та зроблять працю аграрія престижною.

Зараз аграрний бізнес працює в швидкозмінному середовищі і повинен відповідно реагувати. Тому актуальним є питання потреби застосування новітніх технологій задля підвищення рівня продуктивності праці, оскільки навик та методи аграрного виробництва вдосконалюються, а людські ресурси скорочуються. Отож [6, с. 19], ефективність управління людськими ресурсами важлива для успішності підприємства, оскільки гарантує, що необхідні люди знаходяться на правиль-

них позиціях та що кожен з них плідно працює для досягнення спільної мети організації. Далі автор сформував основні напрями щодо покращення системи управління персоналом на сільськогосподарському підприємстві: оптимізація організаційної структури управління підприємством; застосування сучасних технологій у веденні кадрового обліку і аналізу даних; встановлення системи мотивації та стимулювання працівників до кращих результатів; розвиток ефективної системи оцінки працівників та кар'єрного зростання; забезпечення відповідності управління персоналом законодавчим вимогам.

Поряд з техніко-технологічним пріоритетне місце повинно відводитися інновацій соціально-економічного характеру. Інновації можуть мати місце тільки при істотних вкладеннях в людський капітал, який в сучасній економіці можна визначити як інтенсивний продуктивний і соціальний фактор розвитку і життєдіяльності. Тільки при створенні належних умов праці та побуту в сільській місцевості можливо успішний розвиток виробництва в сільськогосподарських підприємствах і розвиток сільських територій.

На основі наведених статистичних даних і розрахованих прогнозних значень можна стверджувати, що кількість населення України має тенденцію до зменшення. Прогнози показують, що на Україну може чекати демографічна криза, як наслідок зростання смертності через війну, зниження народжуваності та міграції населення. Але впровадження інновацій та нових технологій в аграрний сектор може мати значний вплив на показник населення та соціальний прогрес в Україні. Такі як [7, с. 80]: покращення виробничої продуктивності у сільському господарстві; зменшити витрати на виробництво сільськогосподарської продукції; виникне потреба у кваліфікованій робочій силі, що відкриває можливості для створення нових робочих місць; можливості покращення якості та безпеки продукції; зменшити негативний вплив сільськогосподарської діяльності на навколишнє середовище. В цілому, впровадження інновацій та нових технологій в аграрному секторі може стати ключовим фактором підвищення якості життя населення, розвитку економіки та соціального прогресу України.

Тут можливо визначити наступні напрямки інноваційного розвитку: продуктивний (зміна потенціалу підприємства в області продажу, що веде до збільшення доходів, розширення частки на ринку); технологічний (зміна виробничого потенціалу, технології виробництва, що визначають зростання продуктивності праці, зниження собівартості одиниці продукції); соціальний (поліпшення соціальної сфери, що визначають приплив робочої сили). До перелічених видів інноваційного розвитку слід додати екологічний (що сприяє охороні навколишнього середовища за рахунок мінімізації викидів шкідливих речовин, утилізації побічної продукції, використання матеріалів з швидким періодом розкладання і т.п.). Значимо комплексне інноваційне розвиток, що передбачає використання всіх перерахованих напрямків.

Обґрунтовано, що стратегічною метою інноваційного розвитку аграрного ресурсного потенціалу України є забезпечення належної продовольчої безпеки в умовах викликів глобального рівня всіх її параметрів та дотримання принципів державного розвитку на основі

реалізації інноваційної модернізації аграрної сфери. З огляду на це, сьогодні важливо сконцентрувати інноваційну діяльність в аграрному секторі національної економіки на прогнозуванні напрямів його розвитку на довгострокову перспективу, на відборі пріоритетних для аграрної галузі та держави інноваційних проєктів, з повною концентрацією у межах фінансових ресурсів з бюджету, а також на забезпеченні підтримки необхідних наукових прикладних досліджень. В умовах сучасної інтелектуалізації економіки в інноваційному секторі держава повинна взяти на себе головну інтегруючу роль для подолання деструктивних процесів неефективного використання науково-технічних знань і розробок у процесі створення інноваційних технологій. Нагальною проблемою залишається також нестача державного фінансування науково-дослідних розробок, що перешкоджає їх ефективному розвитку [8, с. 22–23].

Міністерство аграрної політики та продовольства України на початку червня 2023 року представило на розгляд громадськості інноваційну Стратегію розвитку агропромислового комплексу на наступні десять років, яка передбачає повну вертикальну інтеграцію, локалізацію й імпортозаміщення в аграрному секторі економіки. Провідний компонент цієї стратегії – повна вертикальна інтеграція із забезпеченням виробництва необхідних матеріально-технічних ресурсів і засобів виробництва. Як очікується, її реалізація значною мірою забезпечить прогнозоване збільшення обсягів виробництва зернових і олійних сільськогосподарських культур до 150 млн тонн, а також зростання внутрішньої переробки та виробництва продукції тваринництва та садівництва. Основними напрямками цієї стратегії є відновлення зрошення для сільськогосподарських земель, поступове заміщення імпортних харчових продуктів на внутрішньому ринку та розвиток зеленої енергетики на основі повнішої переробки вторинних відходів і виробництво до 10 млрд кубометрів біометану на рік. Загальний інвестиційний портфель проєктів у межах виконання основних напрямів стратегії становить нині 57 млрд дол. США. Загалом з урахуванням основних пріоритетів цієї стратегії розвитку АПК варто зосередитися на такому. По-перше, приділити увагу питанням підвищення ефективності виробництва агропромислової продукції в усьому ланцюгу формування вартості від сировини до готової продукції шляхом впровадження енерго- та ресурсоощадних технологій, раціоналізації матеріальних і трудових витрат шляхом максимальної автоматизації технологічних процесів, а також суттєвого зниження її собівартості й покращення якості, що гарантує її конкурентоспроможність як на внутрішньому, так зовнішньому ринках. Для ефективної реалізації Стратегії обов'язково має бути залучена наукова спільнота на засадах партнерства, досліджень і дорадництва [9].

Аграрне виробництво має особливості, що визначають і особливості інноваційного розвитку, обумовлені множинністю галузей сільськогосподарського виробництва, а отже, і продукції; істотними відмінностями в технології вирощування сільськогосподарських культур і утримання сільськогосподарських тварин; великою різноманітністю використання сільськогосподарської сировини; необхідністю комплексного використання інновацій технічного, технологічного і соціального плану; нерівномірністю потреби у фінан-

сових коштах в Протягом року; допустимості участі в кредитних програмах; можливістю державної участі в співфінансуванні інноваційних проєктів. Також АПК як сфера розвитку інноваційної діяльності ще більшою мірою ускладнюється посиленням зв'язків сільських товаровиробників із науковими установами та організаціями, що займаються інноваційними розробками. Для цього потрібне ефективне використання наукової праці та наукової продукції та розробок, апробованих в умовах конкретного регіону.

У сфері аграрної політики України дорадництво посідає одне з провідних місць, хоча є наймолодшим інструментом. На Вінниччині дорадча служба дозволяє полегшити сільськогосподарським виробникам здійснювати їхню безпосередню діяльність. Наразі в області випустили дві дорадчі групи по 15 осіб, триває набір в третю групу. Загалом планується залучити фермерів із кожної громади, яких в області нараховується 63. Крім цього, в Інституті кормів та сільського господарства Поділля Національної академії аграрних наук України відкрили офіс, який безкоштовно надаватиме різносторонню допомогу дрібним сільськогосподарським фермерам впродовж року [10].

Також в останні дні зимових навчань у 2024 році дорадники ЛАДС підтвердили свої знання та компетенції на іспитах дорадників та експертів-дорадників в Львівському національному університеті природокористування. В своїй роботі дорадники співпрацюють з виробниками, представниками органів місцевого самоврядування, учнівською та студентською молоддю [11].

Виходячи з вищезгаданого, одним із основних шляхів підйому, розвитку та підвищення ефективності сільського господарства є розвиток дорадчих служб, основним завданням яких є передача необхідної інформації, науково-технічних досягнень та передового досвіду агровиробникам з метою надання їм допомоги у прийнятті обґрунтованих рішень, у впровадженні інновацій та нових технологій, забезпеченні сільгоспвиробників актуальною технологічною, маркетинговою, юридичною інформацією. Поняття «дорадча служба» позначає систему, до якої входять інформаційно-консультаційний центр (центри) та структури різних правових форм (освітні, науково-дослідні установи, підприємства), які займаються виробництвом інформаційних продуктів, які безпосередньо беруть участь у інформаційно-консультаційній діяльності у тій чи іншій формі. Ефективність діяльності дорадчих служб визначається їх впливом на ефективність діяльності АПК як результат інвестиційного процесу на основі впровадження досягнень науково – технічного прогресу та передового досвіду.

Згідно із статтею 404 Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачено, що Співробітництво між Сторонами у сфері сільського господарства та розвитку сільських територій охоплює, зокрема поширення знань шляхом проведення навчальних та інформаційних заходів, а також сприяння інноваціям шляхом проведення досліджень та просування системи дорадництва до сільськогосподарських виробників. Підтримка сільськогосподарської дорадчої діяльності у розвинутих країнах світу є одним з найважливіших інструментів стимулювання розвитку сільських територій. Збільшення обсягів виробництва продукції сільського господарства, сти-

мулювання економічного зростання, підвищення рівня добробуту сільського населення, боротьба з бідністю, усунення соціальних негараздів, раціональне використання природних ресурсів – основні компоненти розвитку сільської місцевості, на яких сконцентрована діяльність дорадчих служб розвинених аграрних країн світу [12, с. 5].

Управління інноваційною діяльністю в АПК проходитиме при широкому впровадженні цифрових технологій, що дозволяють отримати максимальний ефект від кожної одиниці ресурсів на основі найбільш раціонального точкового застосування у потрібному місці, у потрібний час та у потрібному обсязі. Світовий досвід показує, що цифровізація сільського господарства дає істотне зростання врожайності при одночасному зниженні витрат та екологічних збитків. Тому перехід до цифрового сільського господарства справедливо сприймається як із стратегічних цілей розвитку АПК. Розвиток агросектору в умовах впровадження цифрових технологій потребує вирішення комплексу організаційно-економічних питань, пов'язаних з економічно обґрунтованим вибором конкретних технологій, формуванням організаційно-економічних відносин, що сприяють широкій цифровізації, удосконаленням державної підтримки галузі.

Цифровізація – це створення високої доданої вартості для держави, підвищення ефективності економіки та бізнесу. Всі ці заходи стануть геополітично перевагою України». Аграрні революції – це інновації, які піднімають с-г виробництво на новий рівень. Під поняттям нової аграрної революції розуміють впровадження в сільськогосподарське виробництво ІТ-технологій, які скоротять обсяг ручної праці та підвищать рівень врожайності. Біотехнології, технології перероблення, логістики, управління фермами – якщо хоча б якийсь з цих напрямків буде впроваджено масово, в перспективі п'яти років прибутковість агропромислового комплексу України може зрости на порядок [13].

Отже, завдання щодо забезпечення країни вітчизняним продовольством та рішенню продовольчої безпеки, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, враховуючи сучасні реалії, можуть бути вирішені тільки шляхом інноваційно-орієнтованого розвитку держави, регіонів, територіальних громад та окремих підприємств. На державному рівні: утворилася величезна економічна потреба у біотехнологічній продукції серед виробників, переробників, споживачів та інших учасників агропромислового комплексу, а також у наукових знаннях, пов'язаних із її виробництвом та комерціалізацією. Впровадження та освоєння біотехнологічних інновацій в АПК відбувається на недостатньо ефективному рівні та вимагає розробки спеціальної системи управління інноваціями в даній сфері, покликаної підвищити кількість та рівень агробіотехнологій на вітчизняному ринку, прискорити процес їх освоєння та ефективного застосування впроваджуючи в сільськогосподарське виробництво ІТ-технології. Для формування в Україні системи впровадження біоінновацій в АПК, за ефективності порівнянної із західними, відсутні такі умови: спеціальна законодавча база з регулювання прав у галузі інтелектуальної власності на біотехнології; загально визнані критерії відбору перспективних наукових досліджень та розробок у сфері

агробіотехнологій; доступні джерела фінансування наукових розробок будь-якої стадії життєвого циклу інновації; проста та швидка схема патентування наукових розробок як усередині держави, так і державна допомога в оформленні патентів за кордоном; спеціальна кадрова політика щодо фахівців, пов'язаних із новими технологіями в агропромисловому комплексі; освоєння нових ринків та способів продажу продукції, побудові нових логістичних систем, тощо.

На регіональному рівні: серед основних принципів, що формують методи інноваційного процесу регіонального АПК, слід зазначити: принцип науковості, принцип системного підходу, принцип відповідальності, принцип підбору та розміщення кадрів. Зміст принципу науковості полягає в тому, що весь комплекс рішень у галузі вдосконалення методів і механізмів ІІ регіонального АПК повинен будуватися на науковій основі, з широким використанням передового вітчизняного та зарубіжного досвіду. Застосування системного підходу забезпечує можливість комплексного охоплення господарських зв'язків з погляду функціональних співвідношень усіх структурних підрозділів, які у ІІ регіонального АПК. За допомогою такого підходу вдається відобразити раціональну взаємодію елементів господарської системи. Не менш важливим принципом, який обов'язково має використовуватися при ІІ регіонального АПК, є принцип відповідальності та принцип добору та розміщення кадрів. Їхнім основним завданням є точне визначення об'єктивно необхідних функцій, обов'язків та особистої відповідальності кожного працівника регіонального АПК.

На рівні територіальних громад: слід зазначити, що у інноваційний процес цих громад впливають властиві їх особливості розташування, умов господарювання, і відмінності забезпечення кадрами, здатними успішно вести інноваційну діяльність. До особливостей процесу ІІ територіальних необхідно віднести рівень готовності господарств до сприйняття нововведень, і навіть стан організаційно – економічного механізму, стимулювання просування досягнень науки до практики. Для поширення інновацій необхідно мати розгорнуту мережу проникнення їх у агропромислове виробництво. Найважливішим із них є ефективність функціонування органів управління АПК підготовка та перепідготовка кадрів, а також працівників масових професій, інформаційно-пропагандистська діяльність.

Інноваційна діяльність агропідприємства – це діяльність, пов'язана з пошуком і реалізацією інновацій, які дозволять підприємству мати переваги перед іншими суб'єктами ринку, що сприяло підвищенню конкурентоспроможності та ефективності їх діяльності. Інноваційна діяльність пов'язана з постійним здійсненням інноваційних процесів по впровадженню нових машин, технологій, що мають інноваційний характер у виробництво і отримання певного позитивного результату (виробництва продукції з більш низькою собівартістю, більш високими якісними характеристиками і т.д.). Постійна інноваційна діяльність свідчить про інноваційний розвиток, який передбачає постійне вдосконалення організації виробництва, що сприяє виробництву конкурентоспроможної продукції, що забезпечує сталий розвиток економіки підприємства на основі використання інновацій технічного, технологічного, екологічного, соціального характеру.

Висновки. Розвиток аграрного сектора АПК на інноваційній основі в подальшому має відбуватись за рахунок використання нових видів техніки, обладнання, машин, інструментів, сортів рослин та порід тварин, нових технологій виробництва продукції, способів пошуку, акумуляції, обліку та передачі інформації, підвищенням рівня кваліфікації працівників, виробництва нових видів або з новими властивостями аграрної продукції, запровадження нових форм управління та організації виробництва, освоєння нових ринків та способів продажу продукції, побудові нових логістичних систем,

тощо. Управління інноваційною діяльністю в АПК проходитиме при широкому впровадженні цифрових технологій, що дозволяють отримати максимальний ефект від кожної одиниці ресурсів на основі найбільш раціонального застосування у потрібному місці, у потрібний час та у потрібному обсязі на державному та регіональному рівнях та на рівнях територіальних громад та суб'єктів господарювання посиленням зв'язків сільських товаровиробників із дорадчими службами, ЗВО, науковими установами та організаціями, що займаються інноваційними розробками.

Список використаних джерел:

1. Волосяк М.В. Напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку агропромислового комплексу України. *Проблеми науки*. 2012. № 12. С. 19–23.
2. Писаренко Т.В., Кваша Т.К., Карлюк Г.В., Лях Л.В. Інноваційна діяльність та її вплив на економічний розвиток в Україні : монографія. Київ : УкрІНТЕІ, 2015. 116 с.
3. Уряд напрацьовує Стратегію інноваційного розвитку України до 2030 року. URL: <https://translate.google.com/?hl=uk> (дата звернення: 25.03.2024).
4. Гуторова О.О., Гуторов О.І. Особливості розвитку та напрями удосконалення інноваційної діяльності в АПК. *Аграрні інновації*. 2023. № 17. С. 211–217.
5. Мамчур В.А., Студінська Г.Я. Інноваційний розвиток аграрної сфери в умовах реалізації національної системи стійкості. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3049> (дата звернення: 30.03.2024).
6. Балицька Д.О., Сухорукова А.Л. Вдосконалення системи управління персоналом аграрних підприємств. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 28-29 вересня 2023 р. Київ : Оброшине, 2023. С. 18–21.
7. Сизоненко Ю.С., Хилько І.І. Інновації в аграрному секторі та їх вплив на населення України. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 28-29 вересня 2023 р. Київ : Оброшине, 2023. С. 70–82.
8. Скрипник В.В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 19–24.
9. Кернасюк Ю., Гайденко О. Аграрна наука для інноваційної стратегії розвитку АПК. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichniy-hektar/item/27570-aharna-nauka-dlia-innovatsiinoi-stratehii-rozvytku-apk.html> (дата звернення: 01.04.2024).
10. Дорадництво в сільському господарстві новітній, але вагомий інструмент розвитку. URL: <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/58005-doradnytstvo-v-silskomu-hospodarstvi-novitni-ale-vahomyi-instrument-rozvytku-2> (дата звернення: 01.04.2024).
11. LAES Львівська аграрна дорадча служба. URL: <https://www.facebook.com/LAESLviv/> (дата звернення: 03.04.2024).
12. Сідько Л.К. Дорадництво – ефективний інструмент впровадження державної аграрної політики. Київ : НУБіП України, 2021. 132 с.
13. Цифровізація і агросектор: світові тренди, інновації та розвиток в Україні. URL: <https://ua.news.ua/money/tsyfrovizatsiya-y-agrosekto-myrovye-trendy-ynnovatsyy-y-razvytye-v-ukrayne> (дата звернення: 03.04.2024).

References:

1. Volosiuk M. V. (2012) Napriamy vdoskonalennia normatyvno-pravovoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ahro-promyslovoho kompleksu Ukrainy [Directions for improving regulatory and legal support for innovative development of the agro-industrial complex of Ukraine]. *Problemy nauky*, no. 12, pp. 19–23.
2. Pysarenko T. V., Kvasha T. K., Karliuk H. V., Liakh L. V. (2015) *Innovatsiina diialnist ta yii vplyv na ekonomichniy rozvytok v Ukraini: monohrafiia* [Innovative activity and its impact on economic development in Ukraine: monograph]. Kyiv: UkrINTEL. (in Ukrainian)
3. Uriad napratsovuie Stratehiiu innovatsiinoho rozvytku Ukrainy do 2030 roku [The Government is working on the Strategy for Innovative Development of Ukraine until 2030]. Available at: <https://translate.google.com/?hl=uk> (accessed March 25, 2024).
4. Hutorova O. O., Hutorov O. I. (2023) Osoblyvosti rozvytku ta napriamy udoskonalennia innovatsiinoi diialnosti v APK [Peculiarities of development and directions for improvement of innovative activity in agriculture]. *Ahrarni innovatsii*, no. 17, pp. 211–217.
5. Mamchur V. A., Studinska H. Ya. (2023) Innovatsiinyi rozvytok ahrarnoi sfery v umovakh realizatsii natsionalnoi systemy stiikosti [Innovative development of the agrarian sphere in the conditions of implementation of the national sustainability system]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 56. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3049> (accessed March 30, 2024).
6. Balytska D. O., Sukhorukova A. L. (September 28-29, 2023) Vdoskonalennia systemy upravlinnia personalom ahrarnykh pidpriemstv [Improvement of the personnel management system of agricultural enterprises]. *Naukovo-innovatsiinyi rozvytok ahrovyrobnytstva yak zaporuka prodovolchoi bezpeky Ukrainy: vchora, sohodni, zavtra*: materialy IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Kyiv: Kyiv: Obroshyne, pp. 18–21.
7. Syzonenko Yu. S., Khylyko I. I. (September 28-29, 2023) Innovatsii v ahrarnomu sektori ta yikh vplyv na naseleattia Ukrainy [Innovations in the agricultural sector and their impact on the population of Ukraine]. *Naukovo-innovatsiinyi rozvytok*

ahrovyrobnytstva yak zaporuka prodovolchoi bezpeky Ukrainy: vchora, sohodni, zavtra: materialy IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Kyiv: Obroshyne, pp. 70–82.

8. Skrypnyk V. V. (2021) Innovatsiyni rozvytok ahrarykh pidpriemstv Ukrainy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku [Innovative development of agricultural enterprises of Ukraine: current state, problems and development prospects]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, no. 20, pp. 19–24.

9. Kernasiuk Yu., Haidenko O. Ahrarna nauka dlia innovatsiynoi stratedii rozvytku APK [Agrarian science for the innovative strategy of agricultural development]. Available at: <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/27570-aharna-nauka-dlia-innovatsiynoi-stratedii-rozvytku-apk.html> (accessed April 1, 2024).

10. Doradnytstvo v silskomu hospodarstvi novitnii, ale vahomyi instrument rozvytku [Consulting in agriculture is a new but important development tool]. Available at: <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/58005-doradnytstvo-v-silskomu-hospodarstvi-novitnii-ale-vahomyi-instrument-rozvytku-2> (accessed April 1, 2024).

11. LAES Lvivska ahrarna doradcha sluzhba [Lviv Agricultural Advisory Service]. Available at: <https://www.facebook.com/LAESLviv/> (accessed April 3, 2024).

12. Sidko L. K. (2021) Doradnytstvo – efektyvnyi instrument uprovozhdzhennia derzhavnoi ahrarnoi polityky [Consulting is an effective tool for the implementation of state agrarian policy]. Kyiv: NUBiP Ukrainy, 132 p.

13. Tsyfrovizatsiia i ahrosektor: svitovi trendy, innovatsii ta rozvytok v Ukraini [Digitization and the agricultural sector: world trends, innovations and development in Ukraine]. Available at: <https://ua.news/ua/money/tsyfrovyzatsyya-y-agrosektor-myrovye-trendy-ynnovatsyy-y-razvytye-v-ukrayne> (accessed April 3, 2024).